

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

Збірник матеріалів XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
Одеського національного
економічного університету

2023

26-27 квітня 2023 року

(м. КРАКІВ, ПОЛЬЩА)

(м. СВИШТОВ, БОЛГАРІЯ)

(м. МІТТВАЙДА, НІМЕЧЧИНА)

(м. ПРАГА, ЧЕХІЯ)

(м. ЯССИ, РУМУНІЯ)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ РИНКУ ТА
ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ
КРАКІВСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГОСПОДАРСЬКА АКАДЕМІЯ
ІМ. ДИМИТРА А. ЦЕНОВА
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК
ВИЩА ШКОЛА ЕКОНОМІКИ
ЯСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. А.Й. КУЗИ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

**26-27 квітня
2023 року**

**Збірник матеріалів XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
Одеського національного
економічного університету**

*Матеріали публікуються в авторській редакції
з незначною загальною правкою укладачів, відповідальність за зміст
та достовірність досліджень несуть автори.*

*Відповідальні за випуск, укладачі:
Батанова Т. В., Будна В. О., Ігнатенко Р. В.*

Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях : зб. матеріалів XXI Міжнар. наук.-практ. конф. Одеського національного економічного університету, 26-27 квітня 2023 р. Одеса : ОНЕУ, 2023. 368 с.

Особливості розвитку економіки України протягом останніх років характеризуються процесом системної інституціональної трансформації. Відбуваються глибокі економічні зміни, активно формуються нові підходи до управління економікою, вдосконалюються ринкові методи господарювання, реалізуються євроінтеграційні процеси та здійснюються адаптація та зміни українського законодавства відповідно до нормативної бази ЄС.

Складність та суперечливість сучасних трансформаційних процесів, нагальність розв'язання цих та інших проблем обумовлює актуальність та прикладне значення їх усебічного вивчення та об'єктивної економіко-правової оцінки. Сучасні виклики для світової економіки, пов'язані з подоланням наслідків пандемії COVID-19, а також руйнівні наслідки для усіх сфер життєдіяльності України в умовах військової агресії з боку Російської Федерації, потребують переосмислення соціально-економічних процесів, які відбуваються, та прийняття адаптивних або, в деяких випадках, радикальних рішень в управлінні країною та захисту її національних інтересів.

Конференція покликана консолідувати науковців та фахівців навколо вирішення економічних проблем, які постають перед нашою країною в цих складних умовах.

Матеріали конференції орієнтовані на науковців, аспірантів та студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також фахівців економічних підрозділів підприємств та організацій.

УДК: 334.012:005.334

Явтушок Дмитро Володимирович
аспірант кафедри менеджменту,
Полтавський університет економіки і торгівлі(Україна)

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ БІЗНЕСУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕАЛІЙ

JEL classification: H120; O440

Забезпечення стабільного функціонування підприємств нині набуває особливої актуальності через повномасштабне вторгнення російської армії на територію України, руйнування як життєвого, так і економічного простору, та систематичний перебіг кризових процесів у ньому. Ланцюг формування ефективної системи управління економічною безпекою підприємств спрямований передусім на підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стабільності їх функціонування в умовах глобальних економічних дисбалансів та викликів воєнного часу. Зазначене актуалізує необхідність розробки системи антикризового управління підприємствами на основі визначення її принципів, функцій, завдань, рекомендацій щодо формування пакету превентивних антикризових методів та інструментів в умовах бойових дій на території України.

Сьогодні, в умовах бойових дій, дуже потерпає економіка країни, а вітчизняні підприємства перебувають у складних умовах. Вітчизняний бізнес зазнав значних фінансових втрат, деякі підприємства змушені були перебратися за кордон або в безпечніші регіони, однак більшість із них змогли адаптуватися до ситуації і продовжують функціонувати [1, с. 75]. 24 лютого 2022 р. частина вітчизняних підприємств призупинила роботу через неможливість здійснювати свою діяльність, значні руйнування та збитки. Інша частина бізнесу займалася розробкою стратегічних планів щодо подальшої діяльності підприємств. З боку держави також почали відбуватися зміни у напрямку створення та впровадження нових державних програм, внесення відповідних змін у законодавство для підтримки економічної сфери, зокрема:

- 1) скасовано вимоги щодо отримання ліцензій та дозволів на більшість видів діяльності, що полегшило умови створення й ведіння бізнесу;
- 2) лібералізація трудових відносин в контексті спрощення процесу звільнення й скорочення працівників, звільнення працедавців від відповідальності за затримку заробітної плати у випадку знаходження підприємства у зоні бойових дій;
- 3) внесення змін до Податкового кодексу (відміна ПДВ з операцій на території України, скасування обмежень щодо кількості персоналу, зменшення податку на прибуток з 18% до 2% для компаній, дохід яких становить не більше ніж 10 млрд. гривень і які стали платником єдиного податку 3-ї групи);
- 4) відсутність перевірок та різноманітних санкцій через несвоєчасне подання звітності (виняток – деякі фактичні перевірки, наприклад щодо проведення безготівкових операцій чи проведення заходів державного контролю для уникнення неконтрольованого зростання цін на види продукції, які важливі для соціального добробуту);
- 5) відтермінування виконання умов договорів при виникненні форс-мажорних обставин [2].

Згідно з дослідженнями стану та потреб українського бізнесу під час воєнного стану індекс активності бізнесу UBI (Ukrainian Business Index) становить 25,16 (зі 100 можливих). Протягом 2020-2022 рр. цей індекс перебував у зоні негативних очікувань бізнесу і лише з червня 2021 року до лютого 2022 року потрапив у зону позитивних очікувань. Загальні прямі втрати бізнесу за період з березня до серпня 2022 року оцінюють у 87 млрд. дол. США, зокрема, найбільше втрат зазнали середні підприємства (2 319 167 дол. США), а найменше – мікропідприємства (52 726 дол. США). Що стосується обсягу реалізованої продукції, то найменшу частку у загальному обсязі займають мікропідприємства (6%), а найбільшу – середні (39%). Загалом найбільше постраждали підприємства, які довго працюють на ринку, а найменше – новостворені підприємства. Протягом 6 місяців після повномасштабного вторгнення росії в Україну, релокацію в Україні було проведено в межах 10%, до 8% – за кордоном і лише 6% планують згодом релокуватися. Згідно з прогнозами на 2022 р. щодо доходів бізнесу,

порівнюючи з 2021 р., планують зрости суттєво 6,8% новостворених підприємств і 0,4% підприємств, які функціонують на ринку більше 10 років. У вітчизняних підприємств існують різні плани на 2022–2023 рр.: шукати нових клієнтів (69,8%), скоротити свої витрати (46,7%), змінити власну бізнес-модель (39,5%), знаходяться у пошуку фінансування (35,9%), здійснюють антикризове управління (30,8%), шукають нових партнерів на зовнішньому ринку (27,1%), поставили бізнес на паузу (18,10%), запроваджують технологічні інновації (13,8%), перелаштувалися на потреби армії (2,9%).

Водночас є певні перешкоди, що заважають підприємствам відновити та розвивати бізнес, а саме: відсутність достатньої кількості платоспроможних підприємств на внутрішньому ринку (62,2%), непрогнозованість розвитку ситуації в Україні та на внутрішньому ринку (46,6%), відсутність достатнього капіталу (39,4%), відсутність необхідного обладнання (11,4%), і лише 3,6% підприємств зазначили, що мають застарілу бізнес-модель [3].

За дослідженнями компанії People Advisory Services EY, 74% компаній в Україні мають антикризові команди – такого висновку дійшла компанія «EY», одна з найбільших у світі міжнародних компаній, що надає аудиторські, консультаційні та юридичні послуги, провівши дослідження серед українських компаній, які працюють під час війни [4].

Сьогодні дуже важливою стала наявність на підприємстві спеціальної команди експертів із чітко розподіленими ролями, що швидко збиратиме й аналізуватиме інформацію, оперативно ухвалюватиме рішення та вживатиме необхідних безпекових заходів для забезпечення безперебійної діяльності бізнесу з мінімальними фінансовими та репутаційними втратами. В умовах воєнного стану до традиційних ризиків, що супроводжують кризи, додалися ризики фізичної безпеки працівників, руйнування потужностей компанії, логістичних ланцюгів тощо. За таких умов наявність антикризової команди, що буде координувати діяльність різних підрозділів компанії, є просто необхідною [4].

Найактивнішою стадією управління економічною безпекою підприємства є протидія кризі, що вже настала. За таких умов функції безпекової команди, залежно від її складу, можуть бути такі:

- забезпечення фінансової стабільності компанії під час кризової ситуації;
- упровадження рішень, спрямованих на підтримку постраждалих під час кризи співробітників, релокація співробітників;
- комунікація з працівниками, партнерами, ЗМІ;
- оцінка фізичних збитків на об'єктах; розв'язання питань, пов'язаних зі страховими відшкодуваннями;
- забезпечення безперервної роботи IT-інфраструктури компанії;
- співпраця з місцевими та національними правоохоронними органами;
- оцінка ризиків, правомірності антикризових планів та їх юридичних наслідків.

За даними бліцопитування EY щодо роботи компаній після початку повномасштабної війни на території України, понад 90% антикризових команд мають у складі представників HR- та фінансового департаменту. Із цього можна зробити висновок, що в роботі антикризових команд в Україні найвищим пріоритетом є розв'язання питань, пов'язаних із персоналом і фінансовим становищем компанії. Також більше ніж 70% компаній зазначили, що мають у складі антикризової команди представників юридичної та IT-функції.

Отже, сучасні реалії в умовах бойових дій на території України та кризового стану економіки вимагають більш детального опрацювання питання антикризового управління для кожного окремого суб'єкта господарювання. Підприємства України та бізнес загалом переживають зараз найважчі часи, тому необхідна більш активна роботи команди з антикризового менеджменту з детальною увагою до кожної окремої зміни у господарській діяльності підприємства.

Література

1. Ковальов А. І., Кічук Н. В., Захарченко Н. В., Клевцевич Н. А., Горбаченко С. А. *Антикризове управління бізнесом* : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2022. 182 с.
2. *Бізнес у воєнний час : як змінилося законодавство* / Економічна правда : сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/28/684801> (дата звернення: 20.03.2023).
3. Гук О., Сомова Є. Вітчизняний бізнес в умовах війни. *Бізнес, інновації, менеджмент : проблеми та перспективи* : зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 08 грудня 2022 р.). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/271454> (дата звернення: 20.03.2023).
4. *Командні рішення LIGA360 як допоміжний засіб для антикризових команд у розв'язанні питань воєнного часу*. URL: https://biz.ligazakon.net/news/211996_komandn-rshennya-liga360-yak-dopomzhniy-zasib-dlya-antikrizovikh-komand-u-rozvyazann-pitan-vonnogo-chasu (дата звернення: 20.03.2023).

Андрєєва Н.М., Крутоголова І.О. <i>Економіко-екологічні методи застосування систем кліматизації в готельних будівлях</i>	204
Asandului L., Agheorghiesei D., Caunic R. <i>Conceptual boundaries of efficiency, performance and quality in the healthcare system</i>	206
Береза І.В. <i>Економічні передумови управління розвитком транспортного будівництва на залізничному транспорті</i>	207
Беспалов В.М., Кочевой М.М., Обнявко О.В. <i>Конкурентоспроможність України: оцінка сучасного стану та основні напрямки зміцнення</i>	208
Горбаченко С.А., Клевцьевич Н.А. <i>Роль інформаційних технологій при переході до економіки замкнутого циклу</i>	211
Демкович Т.М. <i>Тіньова економіка в період повномасштабного вторгнення Росії в Україну</i>	213
Dengub V. <i>Planning of social and economic development of territories</i>	214
Доброва Н.В., Фіалковська А.А. <i>Диспропорційність розвитку виноробної галузі України</i>	216
Захарченко Н.В., Косарецький Є.І. <i>Макроекономічний прогноз розвитку економіки України на 2023 рік</i>	218
Карпов В.А., Корольова Т.С. <i>Інструменти збалансованого розвитку територій в контексті національної безпеки України</i>	220
Кічук Н.В. <i>Антикризове управління бізнесом в умовах сучасних економічних реалій</i>	222
Котова І.М. <i>Інструментарій забезпечення якості та безпеки туристичного сервісу підприємств у регіональних інфраструктурних проєктах «Туристичні магніти України»</i>	224
Микитенко В.В. <i>Алгоритм реконструктивного розвитку критичної інфраструктури у воєнному та післявоєнному періодах</i>	226
Намонюк В.Є. <i>Розвиток відновлювальної енергетики України: перешкоди та можливості</i>	228
Обнявко В.О. <i>Напрями відновлення виноградарсько-виноробної галузі України</i>	230
Павлова Т.В. <i>Підвищення рівня інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності громад</i>	232
Пакуліна А.А., Гнатів А.М. <i>Проблематика розподілу загальновиробничих витрат в будівельній організації</i>	234
Пакуліна А.А., Загорюлько О.В. <i>Розвиток та функціонування блокчейн технологій в Україні</i>	236
Пакуліна А.А., Лобачова М.О. <i>Мотивація персоналу у будівельній сфері як метод удосконалення управління трудовими ресурсами</i>	239
Подмазко О.М. <i>Вплив детінізації економіки на сукупний попит</i>	241
Прокопенко К.О. <i>Проблеми використання аграріями високих технологій в умовах зміни клімату</i>	242
Саліхова О.Б. <i>Щодо засад повоєнної розбудови високотехнологічних виробництв України</i>	243
Снігова О.Ю. <i>Щодо концепції післявоєнної моделі економічного розвитку України</i>	245
Явтушок Д.В. <i>Управління економічною безпекою бізнесу в умовах сучасних економічних реалій</i>	248

Електронне наукове видання

**НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ
НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ**

Збірник матеріалів

XXI Міжнародної науково-практичної конференції

Одеського національного економічного університету

26-27 квітня 2023 року, м. Одеса

Збірник ухвалено до публікації в електронному форматі та рекомендовано до поширення в мережі Інтернет згідно з Рішенням Вченої ради Одеського національного економічного університету (Протокол № 9 від 29.06.2023 р.)
Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 42,8.